

Izrada časničke jakne prema povijesnom predlošku

Dr. sc. **Ivana Špelić**, dipl. ing.

Josip Petric, dipl. ing.¹

Matej Šišić, bacc.ing.techn.text.¹

Sveučilište u Zagrebu Tekstilno-tehnološki fakultet

Zavod za odjevnu tehnologiju, Zagreb

¹Stručni studij Tekstilno-tehnološkog fakulteta, Varaždin

e-mail: ispelic@ttf.hr

Prispjelo 12.11.2017.

UDK 687.11

Stručni rad

Povećanje zrakoplovnih aktivnosti u ratovanju tijekom I. svjetskog rata, potaknulo je razvoj novih modela vojnih jakni. Osim kožnih jakni, namijenjenih zaštiti od hladnoće, polako su razvijani modeli jakni za ljetnu uporabu. U današnje vrijeme, takve su jakne sastavni dio vojnih uniformi ili se koriste kao dio svečane uniforme. U ovom radu je prikazan razvoj novog modela ljetne svečane časničke jakne, dizajnirane na primjeru Eisenhower ili Ike jakne. General Dwight D. Eisenhower, je 1943. godine istaknuo potrebu stvaranja novih zimskih uniformi za američku vojsku po uzoru na uniforme britanskih vojnih snaga. Stoga je glavnom stožeru Američke vojske predložio izmjene. Eisenhower jakna je jako utjecala na žensku modu 1950-ih godina, a danas je nose mnogi civili kao dio poslovne uniforme, npr. policija, poštari, vozači autobusa, itd.

Ključne riječi: časnička jakna, Eisenhower jakna, povijesni predložak, vojne uniforme

1. Uvod

U ovom radu prikazan je razvoj i tehnološki proces šivanja novog modela muške časničke jakne s naglaskom na opis pojedinih karakterističnih tehnoloških operacija. Razvoju novog modela časničke jakne pristupilo se nakon analize povijesnih podataka o nastanku i uporabi časničke jakne Američke vojske oznake M - 1944 zvane Eisenhower ili Ike jakna, koja je bila u uporabi za vrijeme II. svjetskog rata. Kako je ta jakna stekla veliku popularnost, tako je njena uporaba kasnije prihvaćena u civilnome društvu kao dio klasičnih uniformi za poštare i pripadnike policijskih postrojbi.

Jakna M - 1944 skraćena do linije bokova postaje izuzetno popularna u vojsci. Časnici i ostali dužnosnici vojske imaju tendenciju nošenja uniformi i izvan službe. Jakna M - 1944 uvedena je kao sastavni dio službene terenske uniforme za borbena djelovanja i oblikovana je po uzoru na britanske terenske uniforme. Oružane snage prihvatile su ovu jaknu kao sastavni dio odijevanja u vojsci.

2. Povijest razvoja Eisenhower ili Ike jakne

Jakna M - 1944, također zvana M - 44, Eisenhower ili Ike jakna, je nastala nakon što je general Dwight D. Eisenhower, 1943. godine istaknuo

potrebu stvaranja novih zimskih uniformi za američku vojsku po uzoru na uniforme britanskih vojnih snaga te je predložio izmjene glavnom stožeru [1-5]. Eisenhower je bio glavni zapovjednik američke vojske za vojne operacije na europskom tlu pri odjelu koji je postojao od 1942. do 1945. godine i sastojao se od kopnenih snaga, zračnih snaga i vojne potpore (logistika i sanitet), engl. *European Theater of Operations of the United States Army* (ETO). Svrha razvoja novih zimskih uniformi bila je povećanje udobnosti, estetike i praktičnosti. Prva izvedenica te jakne uvedena je 1943. godine pripadnicima američkih zračnih snaga. Načinjena je od vunene tkanine maslinasto smeđe boje

Sl.1 Razvoj Eisenhower jakne od 1943. do 1944. [6]

Sl.2 Primjer varijante Ike jakne M – 1944 [6]

(engl. *olive drab*) i imala je dva prednja džepa s vertikalnim otvorima. 1944. godine uvedena je njena varijacija koja je postala sastavni dio svih uniformi američkih snaga na europskome tlu, a nazvana je službeno terenska vunena M – 1944 jakna maslinasto smeđe boje (eng. *olive drab wool field M – 1944 jacket*). Na sl.1 prikazane su varijante pri razvoju konačnog modela M – 1944 Ike jakne izdane od 1943. do 1944. godine. Jakna je bila namijenjena i vojnoj uporabi i uporabi za vrijeme dužnosti [2]. Nestašica tkanina, koja se je pojavila za vrijeme II. svjetskog rata, nije ugrozila proizvodnju ove jakne. Međutim, problemi su se pojavili u načinu nošenja koji je prakticirala ve-

ćina vojnika američke vojske. M – 1944 jakna je bila namijenjena nošenju ispod terenske jakne M – 1943, a ne kao samostalni vanjski odjevni predmet za zaštitu od hladnoće [4, 7]. Vojnicima se jakna M – 1944 toliko svidjela da su je čuvali za svečanje prilike i nisu je nosili na terenu, pa nisu imali dovoljnu toplinsku zaštitu [1]. Originalni model je bio načinjen po uzoru na mušku košulju sa širokim rukavima i većim dodatkom za komociju prilikom nošenja [7]. No, mnogi su je vojnici čuvali za svečane prigode i sužavali. General Eisenhower je smatrao kako postojeća M – 1943 jakna vojnicima ne daje dovoljno elegantan izgled. Izmjene u dizajnu jakne su uključivale prošire-

nje ramena, kako bi se osigurala veća fleksibilnost pokreta, sl.2. Međutim, s obzirom na kratko vrijeme u kojemu su nove jakne morale biti isporučene američkim vojnicima, kako bi ih zaštitile od hladne europske zime, došlo je i do problema u proizvodnji M – 1944 jakni i opskrbi jedinica na europskome frontu. Prednost ove jakne bila je u mogućnosti laganog održavanja na terenu zbog novih jastučića dodanih u područje ramena, koje su dizajnirane tako da su zadržavale formu nakon ručnog pranja, te dizajniranja orukvica tako da su se po oštećenju jednostavno mogle zamijeniti novima, a umjesto patentnog zatvarača uvedeno je zatvaranje pucetima (kopčanje gumbima), budući da je njih bilo lakše zamijeniti na terenu nakon oštećenja [6].

Jakna s jednorodnim skrivenim kopčanjem je dosegala do bokova uz mogućnost podizanja jakne u visinu struka, a na duljini jakne je dodana pojasnica za kopčanje s mogućnošću reguliranja opsega pomoću kopči, a u produžetku za kopčanje bio je ušiven jedan klasičan gumb i jedan pritiski gumb. Izvorna M – 1944 jakna je krojena s većim dodatkom za komociju prilikom nošenja kako bi se mogla jednostavno kombinirati s drugim slojevima odjeće. Ovratnik se mogao dizati za zaštitu od hladnoće i kopčati ispod vrata, vertikalni džepovi su zamijenjeni našivenim prsnim pravokutnim džepovima sa središnjim ravnim naborom i preklopom s pritiskim gumbom, na ramenima su našivene

epolete, dodana su dva džepa s unutarnje strane, a orukvice su se kopčale klasičnim gumbima. Jakni M – 1944 također je dodana prednja letvica za prikrivne kopčanja, koja je štitila prednji red klasičnih gumba i dodatno učvršćeno kopčanje s još četiri pritisna gumba [1, 3], sl.3. Podstava jakne bila je od pamučne tkanine.

Budući da se jakna pri obavljanju aktivnosti često znala dizati iznad struka, vojnici su je samoinicijativno počeli pričvršćivati kopčama za hlače. Kopče su kasnije službeno dodane i ušivene 10 cm od pozicije prednjih gumba.

1947. godine Ike jakna je modificirana i sužena u struku. Kopče na bočnom dijelu pojasnice za regulaciju širine su zamijenjene gumbima, a 1950. godine jakna je službeno poprimila svoj izmijenjeni izgled i nazvana je M - 1950, sl.4. Modifikacija jakne uključivala je izbacivanje orukvica, jednog unutarnjeg džepa, a ovratnik se više nije mogao dignuti i kopčati ispod vrata. U nazivu jakne izbačena je riječ „terenska jakna“ [6]. Nova varijanta je imala uže rukave i manji dodatak za komociju pri nošenju. Modifikacija jakne je nastala zbog nezadovoljstva vojnika po povratku iz rata. Kako je nestašica tkanina i dalje bila prisutna, vojnici su morali nastaviti nositi svoje Ike jakne u svakodnevnoj vojnoj službi. Stoga je zapovjedništvo američke vojske odlučilo prekrojiti postojeće jakne koje su ostale na zalihama nakon II. Svjetskog rata. Naknadno je modificirani model Ike jakne prihvaćen kao dnevna uniforma američkih zračnih snaga u tamnoplavoj boji od 1952. do 1964. [4], a svečane uniforme su izrađivane kao zaseban komplet u tamnoplavoj boji [4, 7].

Završetkom rata, do listopada 1958. godine uniforme tkanine maslinasto smeđe boje nošene su samo u svečanim prilikama, a 1960. je nošenje ove nijanse posve zabranjeno. Eisenhower jakna je jako utjecala na žensku modu 1950-ih godina, a danas je

Sl.3 Detalji terenske Ike jakne M - 1944 [6]

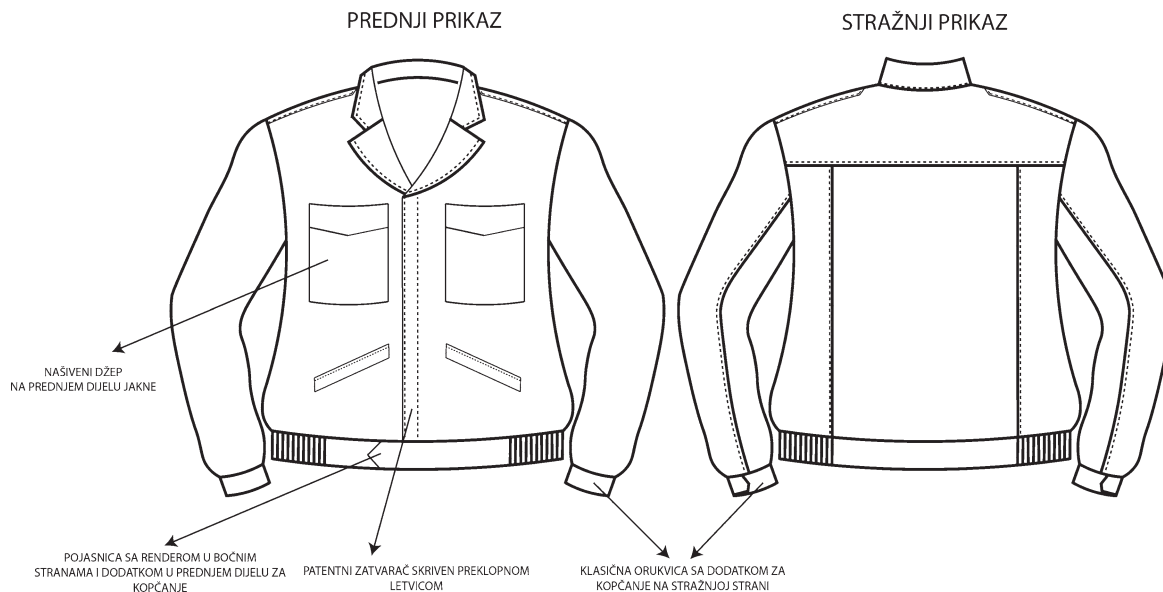
Sl.4 Varijanta Ike jakne M – 1950 [6]

nose mnogi civili kao dio poslovne uniforme (npr. policija, poštari, vozači autobusa). 2010. godine američka mornarica usvojila je nove E1 i E6 uniforme s vjetroodbojnom crnom jaknom dizajniranom po uzoru na Eisenhower jaknu [4, 8].

3. Razvoj novog modela časničke jakne

U skladu s opisanim povijesnim predloškom časničke Ike jakne, kreiran je novi prototip kratke časničke jakne, sl.5. Skica novog modela jakne izrađena je grafičkim programom Adobe Illustrator. Na prednjem dijelu jakne zadržana su dva džepa postavljena u razini prsa. Džepovi su izmi-

jenjeni u odnosu na predložak M - 1944 pa su uklonjeni nabori na prednjem dijelu prsnih džepova. Također su dodana dva džepa s letvicama na donjem prednjem dijelu jakne. Pojasnica jakne je modificirana kako bi se regulacija opsega jakne na bokovima postigla ugradnjom elastičnih rendera. Pozicija rendera zamišljena je u bočnom dijelu pojasnice jakne. Povijesni predložak jakne M - 1944 razlikuje se u odnosu na modeliranu jaknu i u pogledu konstrukcije stražnjeg dijela. Originalna M - 1944 jakna ima stražnji dio iskrojen od jednog dijela, a na modeliranom prototipu je dodana oplećnica te dva nabora, kojima se osigurava komocija pri pokretima ruku. Na duljini rukava dodane su

Sl.5 Skica modela časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne

orukvice koje se kopčaju pomoću pritisnog gumba.

3.1. Konstrukcija modela časničke jakne

Temeljni kroj odjevnog predmeta je osnova za izradu kroja nekog modela. Iz temeljnog kroja postupcima modeliranja razvija se kroj novog modela. Konstrukcija modela časničke jakne izvedena je primjenom CAD sustava tvrtke Lectra i programskog paketa Modaris. Temeljna konstrukcija modeliranog modela časničke jakne izvedena u odjevnoj veličini 50 pa je prototip modeliranog modela kon-

struiran prema mjerama prikazanim u tab.1.

Jakna se kopča patentnim zatvaračem duljine 35 cm i pomoću tri skrivena pritisna gumba. Ima dva našivena džepa s poklopcima i dva kosa džepa s letvicama. Na ramena dolaze epolete, a pojasnica se na sredini prednjeg dijela također kopča pritisnim gumbom. Stražnji dio jakne je konstruiran s vodoravnim razdjelnim šavom i naborima s lijeve i desne strane, koji su okrenuti prema orukavlju. Rukavi su konstruirani s orukvicom širine 5 cm, a na duljini rukava se nalaze dva nabora okrenuta prema stražnjem šavu rukava. Orukvice se zatvaraju pritisnim gumbima. S unutarnje lijeve strane se nalazi paspulirani džep duljine 14,5 cm. Na sl.6 je prikazana krojna slika za osnovnu tkaninu modela časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne.

3.2. Karakteristične tehnološke operacije šivanja novog modela časničke jakne

Proizvodnja odjeće klasificira se u dva temeljna načina - zanatski način pojedinačne proizvodnje i industrijski način serijske proizvodnje. Industrijski način proizvodnje odjeće zahtjeva temeljitu pripremu proizvodnog procesa s obzirom na veliki broj

Sl.6 Prikaz krojne slike časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne

Tab.1 Mjere za konstrukciju časničke jakne odjevne veličine 50

Oznaka mjere	Dimenzije [cm]
Opseg grudi	122,0
Opseg struka	122,0
Opseg bokova	114,0
Duljina ramenog šava	16,2
Širina leđa	51,0
Duljina modela	68,0
Duljina rukava	65,0
½ opsega rukava ispod orukavlja	21,5
½ opsega rukava na duljini	15,0
Širina ovratnika (revera)	7,5
Širina vrha ovratnika	4,5

Tab.2 Plan tehnoloških operacija šivanja prototipa časničke jakne osmišljene prema povijesnom predlošku Ike jakne [10]

Ozna-ka teh.op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Katego-rija rada	Ozna-ka teh.op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Katego-rija rada
1.	Razvrstavanje svežnjeva i doprema pribora	srr	II	26.	Uparivanje prednjih dijelova jakne	srr	III
2.	Predšivanje poklopaca prsnog džepa x2	ušs	I	27.	Sastavljanje pojasnice za duljinu sa renderom	uš	I
3.	Okretanje i zaglačavanje poklopaca x2	epg	I	28.	Razglačavanje pojasnice za duljinu sa renderom	epg	I
4.	Prošivanje poklopaca zrnčanim ubodom x2	ušs	I	29.	Izrada, izmjera i rezanje vješalice	ušs	II
5.	Bilježenje pozicije poklopaca džepa x2	srr	II	30.	Prišivanje svilene podletvice na vrećicu unutarnjeg džepa	ušs	II
6.	Našivanje poklopaca džepa x2	ušs	I	31.	Prišivanje etikete i veličinskog broja na vrećicu džepa	ušs	II
7.	Zaglačavanje poklopaca džepa x2	epg	I	32.	Mjerenje, rezanje i navođenje brave za zatvarač	srr	II
8.	Prošivanje poklopaca džepa x2	ušs	I	33.	Predšivanje velikog unutarnjeg džepa s pojačanjem	šau - 1	I
9.	Bilježenje širine vanjskog prsnog džepa x2	srr	II	34.	Začvršćivanje jezičaka džepa	ušs	II
10.	Obamitanje rubova prsnog džepa x2	sšs - 1	I	35.	Prišivanje vrećice na paspule i zatvaranje vrećice	ušs	I
11.	Zaglačavanje prsnog džepa prema šablona x2	epg	I	36.	Bilježenje pozicije za prišivanje etikete	srr	II
12.	Našivanje vanjskog prsnog džepa x2	ušs	II	37.	Prišivanje etikete na prednji dio podstave sa podvijanjem	ušs	II
13.	Prošivanje vanjskog prsnog džepa x2	ušs	I	38.	Sastavljanje bočnih i ramenih šavova	ušs	II
14.	Razglačavanje prsnog džepa x2	epg	I	39.	Prišivanje podlistka gornjeg ovratnika	ušs	I
15.	Stabiliziranje orukavlja prednjeg dijela jakne x2 (Programirano nadražavanje)	sšs - 2	I	40.	Razglačavanje podlistka dijela ovratnika	epg	I
16.	Lijepljenje trake na rub prednjeg dijela jakne i revera x2	epg	I	41.	Spajanje dijelova donjeg ovratnika	ušs	I
17.	Bilježenje pozicije džepa sa otvorom i pozicije džepa sa 1 paspulom	srr	II	42.	Razglačavanje središnjeg šava donjeg ovratnika	epg	I
18.	Predšivanje donjeg džepa sa letvicom x2	ušs	I	43.	Prišivanje podlistka donjeg ovratnika	ušs	I
19.	Prorezivanje i okretanje džepa x2	srr	I	44.	Prošivanje podlistaka	ušs	I
20.	Začvršćivanje jezičaka džepa x2	ušs	I	45.	Bilježenje donjeg ovratnika za predšivanje	srr	I
21.	Prišivanje vrećice na paspule i zatvaranje rubova vrećice x2	ušs	I	46.	Predšivanje ovratnika	ušs	I
22.	Obamitanje bočnih rubova letvice	sšs - 1	I	47.	Obrezivanje ovratnika	srr	II
23.	Zatvaranje rubova vrećice džepova	ušs	I	48.	Razglačavanje ovratnika	epg	I
24.	Pričvršćivanje vrećice džepa za duljinu x2	ušs	II	49.	Okretanje ovratnika	srr	II
25.	Zaglačavanje gotovih džepova sa letvicom i rezanje konaca	epg	I	50.	Zaglačavanje paspula predšivenog ovratnika	epg	I
				51.	Prišivanje ovratnika na podlistak prednjeg dijela s urezivanjem	ušs	I
				52.	Razglačavanje ovratnika u vratnom izrezu	epg	I
				53.	Prišivanje zatvarača na podlistak	ušs	I

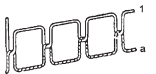
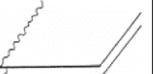
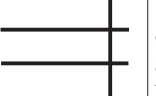

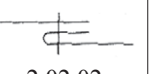

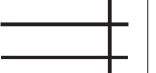

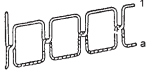
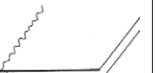

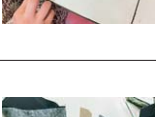
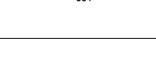
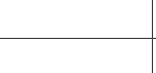
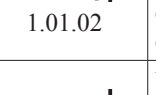
Oznaka teh. op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Kategorija rada
54.	Prišivanje letvice na podlistak prednjeg dijela preko zatvarača	ušs	I
55.	Zaglaćavanje letvice skrivenog kopčanja	epg	I
56.	Sastavljanje podlistka s nastavkom s podavijanjem x2	ušs	II
57.	Razglaćavanje podlistaka prednjih dijelova	epg	I
58.	Sastavljanje nastavka s podlistkom x4	ušs	II
59.	Razglaćavanje sastavljenog nastavka s podlistkom x4	epg	II
60.	Prišivanje letvicu na podlistak prednjeg dijela preko vratnog izreza	ušs	I
61.	Zaglaćavanje letvice na podlistak prednjeg dijela preko vratnog izreza	epg	I
62.	Bilježenje pozicije pritisnog dugmeta na podlistku x3	srr	II
63.	Bušenje i stavljanje pritisnog dugmeta na podlistak x3	srr	II
64.	Prišivanje zatvarača na podlistke preko ovratnika sa prenašanjem i bilježenjem	ušs	II
65.	Prošivanje podstave na podlistak prednjeg dijela preko stražnjeg dijela	ušs	I
66.	Jemčenje podstave na podlistak prednjeg dijela preko vratnog izreza sa podmetanjem	sšs - 3	II
67.	Prišivanje vješalice na ovratnik	ušs	III
68.	Prišivanje podstave na podlistak prednjeg dijela i izrada nabora na vratnom izrezu	ušs	I
69.	Vađenje konaca iz podlistka od jemčenja	srr	III
70.	Glaćanje podstave po podlistku, zaglaćavanje šavova i nabora, odljepljivanje te vješanje	epg	I
71.	Obamitanje prednjih dijelova jakne x2	sšs - 1	II
72.	Obamitanje stražnjih dijelova jakne	sšs - 1	II
73.	Sastavljanje stražnjeg šava rukava bez raspورا (osnovna tkanina) x2	ušs	I
74.	Prošivanje stražnjeg šava rukava x2	ušs	I

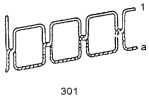
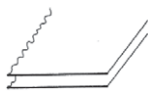
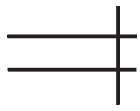

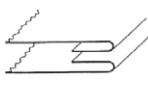
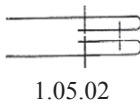

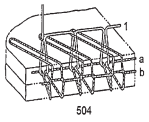
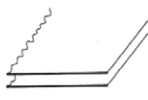
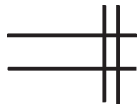
Oznaka teh. op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Kategorija rada
75.	Razglaćavanje stražnjeg šava rukava x2	epg	I
76.	Sastavljanje stražnjeg šava rukava podstave (lančani ubod) x2	sšs	II
77.	Sastavljanje prednjeg šava rukava podstave uz ostavljanje otvora za okretanje x 2	ušs	I
78.	Sastavljanje prednjeg šava rukava (osnovna tkanina) x 2	ušs	I
79.	Razglaćavanje prednjeg šava rukava sa podstavom i označavanje tri ureza x2	epg	I
80.	Sastavljanje orukvice za rukav x2	ušs	I
81.	Okretanje i zaglaćavanje orukvice x2	epg	I
82.	Spajanje orukvice na rukav x 2	ušs	I
83.	Prišivanje podstave u duljinu rukava x2	ušs	I
84.	Spajanje šava podstave i osnovne tkanine x2	ušs	I
85.	Okretanje rukava na pravu stranu x2	srr	III
86.	Glaćanje gotovih šavova rukava	uzg - 1	I
87.	Transport gotovih rukava u montažu	srr	III
88.	Predšivanje epoleta x2	sšs, predšivanje	I
89.	Obrezivanje i okretanje epoleta x2	srr	II
90.	Ukrasno prošivanje epoleta x2	sšs - 4	I
91.	Zaglaćavanje nabora stražnjeg dijela x2	epg	I
92.	Dvostruko prošivanje nabora stražnjeg dijela x2	ušs	I
93.	Začvršćivanje nabora stražnjeg dijela gore i dolje x2	ušs	I
94.	Sastavljanje stražnjeg dijela i oplećnice	ušs	I
95.	Prošivanje oplećnice stražnjeg dijela	ušs	I
96.	Glaćanje nabora na stražnjem dijelu x2	epg	II
97.	Glaćanje leđa u gornjem dijelu	epg	II
98.	Opšivanje orukavlja stražnjeg dijela uz programirano nadražavanje	sšs - 2	I

Oznaka teh. op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Kategorija rada
99.	Glačanje stražnjeg dijela orukavlja	epg	II
100.	Prišivanje trake u vratni izrez stražnjeg dijela i rezanje na krajevima vratnog izreza leda	ušs	II
101.	Uparivanje i kontrola redosljed prednjih i stražnjih dijelova jakne	srr	III
102.	Sastavljanje bočnih šavova jakne	ušs	I
103.	Razglačavanje bočnih šavova jakne	epg	I
104.	Sastavljanje ramenih šavova	ušs	I
105.	Razglačavanje ramenih šavova	uzg - 2	I
106.	Slaganje ramenih ojačanja u orukavlju i lijepljenje vate	uzg - 3	I
107.	Razdvajanje i prišivanje zatvarača na prednjem dijelu s prenašanjem	ušs	I
108.	Prišivanje letvice prednjeg dijela	ušs	I
109.	Razglačavanje i zaglačavanje prišivenu letvice	epg	I
110.	Kontrola duljine prednjeg dijela jakne i podlistka	srr	II
111.	Uparivanje podstave	srr	III
112.	Montiranje donjeg ovratnika s urezivanjem	ušs	I
113.	Našivanje ovratnika (osnovna tkanina) i uparivanje	ušs	I
114.	Razglačavanje ovratnika (osnovna tkanina) i urezivanje	epg	I
115.	Prišivanje pojasnice na duljinu sa uparivanjem	ušs	I
116.	Sastavljanje podlistaka sa duljinom (sa mjerenjem)	ušs	I
117.	Bilježenje širine revera x2	srr	II
118.	Spajanje ruba prednjeg dijela s podlistkom za predšivanje	srr	I
119.	Predšivanje ruba prednjeg dijela s podlistkom za predšivanje (skriveno kopčanje)	sšs - 5	I
120.	Rezanje rubova	srr	II
121.	Razglačavanje ruba prednjeg dijela s podlistkom i okretanje jakne	pmg	II
122.	Zaglačavanje vrhova revera i ovratnika	uzg - 4	I
123.	Prošivanje ruba ovratnika i duljinu jakne	ušs	I

Oznaka teh. op.	Naziv tehnološke operacije	Oznaka sredstva rada	Kategorija rada
124.	Prešanje ruba i revera ovratnika i izvlačenje nabora na vratnom izrezu	uzg - 5	I
125.	Jemčenje ruba ovratnika i pregiba revera	sšs - 3	I
126.	Spajanje ovratnika u vratni izrez	ušs	I
127.	Zatvaranje duljine osnovne tkanine s podstavom	ušs	I
128.	Prošivanje osnovne tkanine i podstave na duljini jakne	ušs	I
129.	Okretanje jakne na pravu stranu	srr	III
130.	Jemčenje skrivenog kopčanja	sšs, jemčenje	I
131.	Bilježenje skrivenog kopčanja	srr	II
132.	Prošivanje skrivenog kopčanja	ušs	I
133.	Uparivanje i kontrola redosljed prednjih i stražnjih dijelova jakne	srr	III
134.	Sastavljanje bočnih šavova jakne	ušs	I
135.	Razglačavanje bočnih šavova jakne	epg	I
136.	Uparivanje rukava i jakne	srr	III
137.	Spajanje epoleta na sako sa uparivanjem	srr	II
138.	Prošivanje epoleta	sšs - 6	I
139.	Ušivanje trakom pojačanih rukava	sšs - 6	I
140.	Podmetanje krpice	srr	I
141.	Glačanje kugle rukava	epg	I
142.	Šivanje pojačanja rukava u orukavlje	sšs - 6	I
143.	Ušivanje epoleta u orukavlje i podmetanje krpice	sšs, zatvaranje orukavlja	I
144.	Zatvaranje podstave rukava	sšs - 6	I
145.	Šivanje orukavlja jakne u donjem dijelu	sšs - 7	I
146.	Zatvaranje otvora na podstavi rukava, okretanje i istiskivanje kugle rukava x2	ušs	II
147.	Bilježenje rupice na rubu prednjeg dijela jakne	srr	II
148.	Izrada rupica na podlistku za kopčanje	sšs	I
149.	Izrada jednog zapora na podlistku za kopčanje	sšs	II
150.	Čišćenje konca	srr	III
151.	Kompletiranje i vješanje jakne	srr	II

Tab.3 Analiza karakterističnih tehnoloških operacija izrade prototipa časničke jakne osmišljene prema povijesnom predlošku Ike jakne [10]

Naziv tehn. op.	Fotografija tehnološke operacije	Tip šivaćeg uboda u skladu s ISO 4915	Slikovni prikaz rasporeda slojeva materijala u skladu s ISO 4916	Mjesto uboda ili probadanja igle i tip uboda	Vrsta i karakteristike sredstva rada
1	2	3	4	5	6
Šivanje dijelova ovratnika					
Prišivanje podlistka gornjeg ovratnika					Univerzalni šivaći stroj, jednoigleni, dvostruki zrnčani ubod, tipa 301, automatsko odrezivanje konca, max. brzina šivanja do 5500 ub./min. duljina uboda do max. 4 mm.
Spajanje dijelova donjeg ovratnika				 1.01.01	
Prišivanje podlistka donjeg ovratnika					
Prošivanje podlistaka				 2.02.02	
Predšivanje ovratnika				 1.01.01	
Šivanje džepa s letvicom					
Predšivanje donjeg džepa sa letvicom x2					Univerzalni šivaći stroj, jednoigleni, dvostruki zrnčani ubod, tipa 301, automatsko odrezivanje konca, max. brzina šivanja do 5500 ub./min. duljina uboda do max. 4 mm.
Začvršćivanje jezičaka džepa x2				 1.01.01	
Prišivanje vrećice na paspule i zatvaranje rubova vrećice x2					
Obamitanje bočnih rubova letvice				 1.01.02	Specijalni šivaći stroj za obamitanje, dvoigleni, šiva s 3 konca, obamitajući lančani ubod, tipa 504, max. brzina šivanja do 6500 ub./min. duljina uboda od 0,5 do 3,6 mm.
Zatvaranje rubova vrećice džepova				 1.01.01	Univerzalni šivaći stroj, jednoigleni, dvostruki zrnčani ubod, tipa 301, automatsko odrezivanje konca, max. brzina šivanja do 5500 ub./min. duljina uboda do max. 4 mm.

Naziv tehn. op.	Fotografija tehnološke operacije	Tip šivaćeg uboda u skladu s ISO 4915	Slikovni prikaz rasporeda slojeva materijala u skladu s ISO 4916	Mjesto uboda ili probadanja igle i tip uboda	Vrsta i karakteristike sredstva rada
1	2	3	4	5	6
Prišivanje orukvice na bazu rukava					
Spajanje orukvice na rukav x 2				 1.01.01	Univerzalni šivaći stroj, jednoigleni, dvostruki zrnčani ubod, tipa 301, automatsko odrezivanje konca, max. brzina šivanja do 5500 ub./min. duljina uboda do max. 4 mm.
Zatvaranje bočnih krajeva orukvice x2					
Zatvaranje orukvice x2				 1.05.02	
Prošivanje orukvice nakon okretanja i zaglačavanja				 1.01.02	Specijalni šivaći stroj za obamitanje, dvoigleni, šiva s 3 konca, obamitajući lančani ubod, tipa 504, max. brzina šivanja do 6500 ub./min. duljina uboda od 0,5 do 3,6 mm.

čimbenika koji utječu na proizvodnju [9].

U ovome radu prikazana je razrada industrijskog načina izrade muške časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku, točnije prikazane su karakteristične tehnološke operacije šivanja takve jakne. Za šivanje ove muške jakne, koje se izvodi u više od 200 različitih tehnoloških operacija, potrebno je utrošiti cca. 120 min rada. Industrijski način serijske proizvodnje karakterizira [9]:

- radnici specijalizirani za izradu pojedine tehnološke operacije,
- kraće vrijeme izrade,
- visoka produktivnost,
- visoka kvaliteta izrade,
- mogućnost izrade svih vrsta odjevnih proizvoda i
- niža cijena izrade odjevnog predmeta.

Kako bi se osigurala sigurna industrijska proizvodnja novog modela časničke jakne prvo je razrađen plan

tehnoloških operacija za tehnološki proces šivanja, tab.2.

Za tehnološki proces šivanja prototipa muške jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne koriste se slijedeći simboli za označavanje sredstva rada:

- ušs – univerzalni šivaći stroj zrnčani ubod
- srr – sredstvo ručnog rada
- epg – stroj za elektro – parno glačanje
- uzg - 1 – preša za glačanje šavova rukava
- uzg - 2 – preša za razglačavanje ramenih šavova
- uzg - 3 – preša za montiranje ramenih jastučića
- uzg - 4 – preša za glačanje vrhova revera
- uzg - 5 – preša za zaglačavanje ruba sako
- sšs - 1 – specijalni šivaći stroj za obamitanje

- sšs - 2 – specijalni šivaći stroj za našivanje pojačanja u rukavnu okruglinu
- sšs - 3 – specijalni šivaći stroj za jemčenje
- sšs - 4 – specijalni šivaći stroj za ukrasno prošivanje
- sšs - 5 – specijalni šivaći stroj za predšivanje
- sšs - 6 – specijalni šivaći stroj za ušivanje
- sšs - 7 – specijalni šivaći stroj za zatvaranje orukavlja
- šau - 1 – šivaći automat za paspule

U tab.3 prikazana je analiza nekih karakterističnih tehnoloških operacija izvedenih u tehnološkom procesu šivanja prototipa muške časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne oznake M – 1944 [10]. Prototip izradene muške časničke jakne razlikuje se od povijesnog predloška u prvom redu odabirom tkanine i detalja. M – 1944 jakna je

a)

b)

Sl.7 Prototip muške časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne oznake M – 1944, a) prikaz sprijeda, b) prikaz straga

inicijalno bila načinjena u maslinasto zelenoj nijansi, a izrađeni prototip je načinjen u tamnoplavoj boji. Originalna M-1944 jakna ima stražnji dio iskrojen iz jednog komada, a na modeliranom prototipu dodani su oplećnica te dva ušivena nabora, kojima se osigurava komocija pri pokretima ruku. Našiveni džepovi su modificirani pri čemu je izbačen središnjim ravni nabor. Jakna se kopča patentnim zatvaračem duljine 35 cm i pomoću tri skrivena pritisna gumba, a na bočnom dijelu pojasnice je ugrađen render kako bi se postigao efekt karakteristične regulacije opsega pojasnice, čime je postignut svečaniji izgled jakne.

Na sl.7 je prikazan izrađeni prototip muške časničke jakne nastale prema povijesnom predlošku Ike jakne oznake M – 1944 [10].

4. Zaključak

U ovome radu prikazane su karakteristične tehnološke operacije i izrada modela muške časničke jakne po uzoru na povijesni predložak jakne M-1944, također zvane Ike jakna, koja je nastala nakon što je general Dwight D. Eisenhower 1943. godine istaknuo potrebu stvaranja novih zimskih uniformi za američku vojsku po uzoru na uniforme britanskih vojnih snaga i predložio izmjene glavnom stožeru američke vojske. Eisenhower jakna (M – 1944) je 1943. godine inicijalno načinjena po uzoru na mušku košulju sa širokim rukavima i većim dodatkom za komociju prilikom nošenja, ali je ubrzo stekla veliku popularnost među vojnicima kao svečana uniforma. Završetkom rata, ove su jakne nošene samo u svečanim prilikama.

Literatura:

- [1] Hwang T.: US Army Field Jacket Development in Response to Material Shortages and Exigencies of World War II. *Momentum*, 1 (2012) 1
- [2] Sweeting C.G.: *United States Army Aviator's Clothing, 1917 – 1945*. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc., 2015, e – ISBN 978-1-4766-1809-8
- [3] Stanton S.L.: *U.S. Army Uniforms of the Cold War, 1948 - 1973*, 1st edition. Harrisburg, Pennsylvania: Stackpole Books, 1994, ISBN 0-8117-1821-2
- [4] Connell B.: The Eisenhower jacket and its influence on fashion, *The Virtual Costumer* 10 (2012) 1, ISSN 2153-9022
- [5] Connell B.: WWII U.S. Army Officers' Uniforms, *The Virtual Costumer* 8 (2010) 2, ISSN 2153-9022
- [6] <http://www.usww2uniforms.com/> (pristupljeno 04.09.2017.)
- [7] Kennedy S.J., A.F. Park: *The Army Green Uniform, technical report 68-41-CM*. Natick, Massachusetts: U.S. Army Natick Laboratories, 1968
- [8] *Letter Carriers' Uniform: Overview*, *Historian*, United States Postal Service, 2002
- [9] Rogale D., D. Ujević, S. Firšt Rogale, M. Hrastinski: *Tehnologija proizvodnje odjeće sa studijem rada*, univerzitetski udžbenik, 2. dopunjeno izdanje, Tehnički fakultet Univerziteta u Bihaću
- [10] Šišić M.: *Razvoj časničke jakne prema povijesnom predlošku*, Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet, Studijska jedinica Varaždin, završni rad, Varaždin, 2018.

SUMMARY

Fabrication of male officer's jacket in accordance with the historical model

I. Špelić, J. Petric, M. Šišić**

The increase in aviation activities during the First World War prompted the development of new models of military jackets. In addition to leather jackets designed to protect against cold, models of summer jacket models were slowly developed. Nowadays, such jackets are part of military uniforms or used as part of the ceremonial uniform. This paper presents the development of a new summer ceremonial officer's jacket, designed upon the example of Eisenhower or Ike jacket. In 1943 General Dwight D. Eisenhower emphasized the need to create new winter uniforms for the US Army modeled on uniforms of British military forces. That is why he proposed changes to the US Army Supreme Headquarters. The Eisenhower Jacket had a strong influence on women's fashion in the 1950s, and today many civilians are wearing parts of business uniforms, e.g. policemen, postmen, bus drivers, etc.

Key words: officer's jacket, Eisenhower jacket, historical model, military uniforms

University of Zagreb, Faculty of Textile Technology

Department of Clothing Technology, Zagreb

**Faculty of Textile Technology, Professional Study in Varaždin
Croatia*

e-mail: ispelic@ttf.hr

Received November 12, 2017

Herstellung der Offiziersjacke nach historischem Vorbild

Die Zunahme der Luftfahrtaktivitäten während des Ersten Weltkriegs veranlasste die Entwicklung neuer Modelle von Militärjacken. Neben Lederjacken zum Schutz vor Kälte wurden Modelle von Sommerjackenmodellen langsam entwickelt. Heutzutage sind solche Jacken Teil von Militäruniformen oder werden als Teil einer feierlichen Uniform verwendet. In diesem Artikel wird die Entwicklung einer neuen Sommer-Offiziersjacke entworfen am Beispiel der Eisenhower- oder Ike-Jacke vorgestellt. General Dwight D. Eisenhower betonte 1943 die Notwendigkeit, neue Winteruniformen für die US-Armee nach dem Vorbild der Uniformen der britischen Streitkräfte zu schaffen. Deshalb schlug er dem Generalstab der US-Armee Änderungen vor. Die Eisenhower-Jacke hatte in den 1950er Jahren einen starken Einfluss auf die Damenmode. Heute tragen viele Zivilisten Teile von Geschäftsuniformen wie Polizisten, Briefträger, Busfahrer usw.